

Kultasormusten luovutus isänmaan hyväksi

Tämä on tarina tuhannestaseitsemästäsadasta kilosta kultaa, yli kolmestasadastatuhannesta sormuksesta.

Tarina keräyksestä, joka toimeenpantiin hätäisesti ja loppuun saakka harkitsematta. Keräyksestä jonka tuotolla piti lujittaa maanpuolustusta, mutta jonka tuloksesta markkakaan ei mennyt lahjoittajien tahdonmukaiseen tarkoitukseen. Tämä on myös tarina historiaamme liittyvästä merkittävästä tapahtumasta, joka määrätietoisesti painettiin pimentoon, mutta joka vuosikymmenten jälkeen on, peittely-yrityksistä huolimatta, saatu päivänvaloon. Tästä tarinasta ei myöskään puutu jännitystä, siihen liittyy muistelmia lukuisista erittäin salaisista kullankuljetuslennoista Suomesta Ruotsiin kesällä ja syksyllä 1944. Lentojen tarkoituksena oli saattaa kultaomaisuus pois maasta mahdollisen venäläismiehityksen pelossa. Tämä on kertomus niin sanotun ilmapuolustuskultakeräyksen vaiheista. Se on valitettavasti ikävää kuultavaa niille kymmenille tuhansille vielä elossa oleville suomalaisille, jotka välirauhan aikana luopuivat sormuksistaan.

Mutta lähdetäänpä liikkeelle aivan alusta.

Raskas talvisota oli päättynyt. Kansalaiset muistivat liiankin selvästi vaikeudet puolustaa maata heikosti varustetulla armeijalla. Epävarmuuden aika edesauttoi koko kansan halua tehdä jotain maanpuolustuksen lujittamiseksi. Helsingin Sanomissa ja Uudessa Suomessa julkaistiin lokakuun kahdentenkymmenentenäviidentenä päivänä 1939, tällainen kirjoitus:

'Kultasormukset isänmaalle'. 'Täällä kaukana kotoa, tuumin yöllä päivystävänä upseerina, isänmaan asiaa ja ehkä alkavia taloudellisia vaikeuksia. Ehdotan, että jokainen Suomen mies ja nainen, jolla on vasemman käden nimettömässään kultasormus, vaihtaisi sen teräksiseen sormukseen jonka saisi vastineeksi. Kultasormuksista saataisiin varmasti kokoon kymmeniä miljoonia maanpuolustukseen'.

Allekirjoittajana reservin vänrikki Jussi Lappi-Seppälä. Ehkäpä kirjoittaja muisti historiasta Karttaagon naisten kultauhrauksen Rooman legionien saartaessa kaupunkia.

Kultakeräys pantiin alulle vuoden -40 kevättalvella.

Johtoajatukseksi oli valuttanut hankkiminen maanpuolustuksen, lähinnä kotiseudun ilmapuolustuksen hyväksi. Keräystä johti toimikunta, jonka johdossa oli keräykseen osallistuneiden järjestöjen, Suomen Ilmapuolustusliiton, Lotta Swärd-järjestön ja sosiaalidemokraattisen työläisnaisliiton sekä Suomen Pankin edustajia. Käytännössä lahjoitukset vastaanotettiin maan pankeissa ja rahalaitoksissa. Ne toimittivat lahjoitetut esineet Suomen Pankkiin. Keräystä oli myös panemassa alkuun Yleisradio, välittämällä tietoa hankkeen merkityksestä.

Näin keräystoimikunnan puheenjohtaja, kauppaneuvos S. A. Harima keräyksen aloittamispuheessaan: *'Tämä keräys, pyydän painottaen, on täysin vapaaehtoinen, että jokainen joka vapaaehtoisista tahtoo puolustustamme tällä lailla tukea, on sitä tilaisuudessa nyt tekemään'.*

'Siis kaikki suomalaiset, kultaesineet toimikunnalle'. Loppuvetoomus oli radiotoimittaja Pelle Lindholmin.

Varsinainen keräysaika kesti vajaan vuoden, huhtikuun alusta 1940, helmikuun loppuun -41. Tosin jälkikeruuta jatkui kuitenkin vielä vuoden -41 kevääseen saakka. Voidaan sanoa, että keräykseen osallistuttiin vähintäänkin innostuneesti.

Espoossa asuva kouluneuvos M.O. Karttunen piti vihkisormuksensa luovuttamista itsestään selvänä.

'Itse asiassa siitä ei mitään päätöstä ollut, se oli luonnollinen asia. Silloin pidettiin näin, että kun kerran maa tarvitsi ja maan puolustaminen tarvitsi kultaa, niin siitä luovuttiin ja vaihdettiin rautaisiin sormuksiin. Ei ollut mitään periaatteellista neuvottelua eikä keskustelua, se oli luonnollinen asia'. *'Eli Teidän kohdallanne vihkisormuksesta tai kihlasormuksesta luopuminen ei millään lailla satuttanut'.*

'Ei minusta. Siinä olivat paljon suuremmat arvot, jotka silloin olivat kyseessä. Silloin ei tällainen ollut mitenkään vaikeata. Me olimme kaikki yhtä silloin. Maa tarvitsi tätä ja tilanne oli sen verran herkkä, ei sitä oikein tiennyt, millä tavalla voisi tätä asiaa tavallisen yksinkertaisen yhden kansalaisen kohdalta muuten auttaa, kuin antamalla sitä mitä helposti oli käytettävissä. Mutta tässä voin kertoa sen, että appeni ajatteli tämän päinvastoin. On parempi jos sormukset ovat yksityisillä ihmisillä, kun että ne ovat yhdessä kasassa. Jos vihollinen valtaisi maan tai muuta, niin silloinhan se olis pahempi jos ne olis isossa kasassa, helposti saatavissa, mutta kansalaisten sormissa ne säilyis. Tämäkin on yks' näkökohta'.

'Te pyörittelette nyt nimettömässänne appenne sormusta, se jäi siis tästä'. 'Tämä jäi tästä, tämä on appeni vihkisormus ja sitä minä olen käyttänyt sen jälkeen kun minä luovuin rautasormuksesta. Ja tuota, kun se oli niin hankala, sehän mustas sormea ja niin pois päin, otin tämän sitten, kun appeni oli kuollut, otin tämän käyttööni ja se on ollut minulla sitten'.

Vaikka kauppaneuvos Harima ja kouluneuvos Karttunen sanoivatkin keräykseen osallistumisen olleen täysin vapaaehtoista, voidaan vapaaehtoisuuden eri asteista käydä kuitenkin keskustelua.

Tässä näytteitä eräistä teksteistä, joita keräystoimikunta lähetti lehdille julkaistavaksi keräyksen aikana.

'Sen johdosta että viime aikoina maaseuduille on jaettu kymmeniä, jopa satojatuhansia rautasormuksia, aletaan kullakin paikkakunnalla seurata kenen sormessa vielä koreilee kultasormus. Kaikilla on vielä mahdollisuus vaihtaa kultaansa rautasormukseen, jättämällä sormuksensa paikkakunnan Suomen Pankkiin, liikepankkeihin tai luovuttamalla asuinpaikkakuntansa Liike- ja Säästöpankkeihin tai Osuuskassoihin. Huolimatta siitä että kullan lahjoittaminen on vapaaehtoista, on jokaisen kansalaisen velvollisuus tukea maanpuolustustamme luopumalla kultaesineistään. Keräyksen päätyttyä varmasti kiinnitetään huomiota jokaiseen käteen, jossa kulta koreilee. Rautasormus siis jokaiselle isänmaalliselle kansalaiselle'.

Kultakeräys sain innostuneen vastaanoton.

Sormuksia ja muita arvoesineitä luovutettiin runsaasti heti keräyksen alussa. Nyt sukellammekin veteraaniselostaja Martti Jukolan kanssa Suomen Pankin holviin ihmettelemään arvotavaran määrää.

'Kaksi ja puoli viikkoa sitten, jolloin kävin tässä salaperäisessä paikassa, Suomen Pankin kultaholvissa ensimmäisen kerran, sinä päivänä jolloin kultasormuksien ja muiden arvoesineiden keräys maanpuolustuksen hyväksi alkoi, olivat nämä kultaharkkokaapit täällä aivan tyhjiä, kuten silloin mainitsin. Nyt olen tullut kahden ja puolen viikon kuluttua tänne uudestaan, katsomaan minkälaista saalista tänne on alkanut kerääntyä. Ehkäpä miljoonien arvosta on täällä nyt kultaesineitä. Tänne on ympäri maata, eri pankeista kerääntynyt paketteja. Ne ovat tulleet tänne niissä pusseissa, joihin luovuttajan läsnä ollessa, ovat esineet pantu, etupäässä siis sormukset, mutta myöskin paljon muuta arvokasta kultatavaraa täällä on. Täällä on pankin puolesta maisteri Kajanti, joka tuntee varmaan aika hyvin, mitä kaikkia erikoisuuksia sellaisia 'raviketjuja' tänne on tullut. Ehkäpä maisteri pikkuisen voisi esitellä meille jonkun, joka erkoisesti on herättänyt Teidän mielenkiintoanne'.

'Tässä on tähän saakka suurin sormus, sen paino on ollut nähtävästi alun perin 18 grammaa, hieman vailla'.

'No onpa se aika jyrkän näköinen. Kenenkä lie, vankan ponssarin isäntämiehen sormus.

'No mikäs tuo ihmeellinen kimpale tässä on?' 'Tämä on nyt se usein mainittu kilon kultaharkko'.

'Ai, ai, kylläpä on raskas. En ole tälläistäkään kultamäärää ikänä kädessäni pidellyt'.

Keräystoiminta jatkui vilkkaana.

Tammikuussa 1941 keräystoimikunta luovutti osan tuotosta puolustusministeriölle. Suurin osa lahjoitetuista esineistä odotti kuitenkin vielä käsittelyä Suomen Pankin holvissa. Nyt alkoivatkin vaikeudet. Esineiden sulattaminen kansainvälisessä kaupassa hyväksyttäväksi harkoiksi, muodostuikin arvaamattoman vaikeaksi tehtäväksi. Myöskään kerätyn kullan käyttäminen asehankintojen maksuvälineenä, ei syystä tai toisesta onnistunut. Odottamattomia hankaluuksia ilmaantui. Olosuhteet kokivat ratkaisevan muutoksen, Suomen jouduttua uudelleen sotaan kesäkuussa -41. Nyt keräys ja sen

Suomen Pankin holvissa makaava koko tulos, muuttuivat perin kiusallisiksi. Keräys oli päättynyt jo saman vuoden helmikuussa ja yleisö kyseli mitä kullalla oli hankittu. Grammaakaan ei oltu kyetty sijoittamaan asehankintoihin, mutta tuon seikan tunnustaminen lahjoittajille, ei enää käynytkään päinsä. Alkoi liikkua perin kiusallisia huhuja keräyksestä. Keräyksestä, jota tasavallan presidenttikin oli ollut arvovallallaan alkuun saattamassa.

Kulta poltti sormia. Nyt päädyttiin yksinkertaiseen ja käytännölliseen ratkaisuun. Apuun tuli sensuuri, joka hautasi kulta-aarten. Sodan sytyttyä -41, ei kullasta julkisuudessa puhuttu poliittisista syistä mitään. Olisihan lahjoittajien kannalta ollut perin tyrmäävää kuulla, että kulta on edelleen Suomen Pankin holvissa. Tulivat pitkät sotavuodet ja kulta pölyttyi Suomen Pankin holvissa. Kansalta kerätty aarre muistettiin kesällä -44. Asia nousi valtioneuvoston piirissä päivänvaloon, venäläisten suurhyökkäyksen jyrisyttäessä maankamaraa, Kannaksella.

Ulkoministeri Henrik Ramsayn sihteeri, Anders Segergrantz muisti kullan ja teki ehdotuksen esimiehelleen ulkoministerille.

Pääkonsuli Anders Segergrantz kertoo: *'Mulle tuli mieleen että tää kultaerä jonka Suomen kansa oli lahjoittanut maanpuolustukselle, oli siellä Suomen Pankin holveissa ja samalla rupesin ajattelemaan, että jos nyt hyökkäystä ei saada pysäytetyksi ja vihollinen ehkä jonkun ajan kuluttua on Helsingin porteilla, niin kuinkas sitten käy. Mitäs Suomen kansa ajattelisi jos jätettäisiin tää kulta sinne nyt ja se häviäisi sen tien. Ja siitä syystä minä kerran sanoin ulkoministeri Ramsaylle jonka sihteerinä minä toimin silloin, että eikö valtioneuvosto ole yhtään ajatellut tätä asiaa, niin hän sanoi: 'Tämä oli hyvä ehdotus, otan tämän puheeksi kun nyt menen valtioneuvoston kokoukseen. Ja kun hän sieltä tuli takaisin, niin hän sanoi mulle, että me kyllä puhuttiin tästä ja kyllä tämä ajatus viedä pois tämä kultaerä Suomesta, on terve ja katotaan nyt millä tavalla tämä saatais järjestykseen'. Näin tämä alkoi'.*

'Ajateltiin siinä vaiheessa valtioneuvoston piirissä, mahdollisen pakolaishallituksen perustamista jos siis sotaonni olisi kääntynyt todella huonoksi?' 'Sitä mä en ihan varmasti voi sanoa tai vastata tohon, mutta mä tiedän, että ministeri Ramsayn kanssa keskustelin tästä, ja mulle tuli semmonen ajatus juuri, että jos pakolaishallitus perustettaisiin, niin tässä olis ollut ainakin jonkinlainen pohja sen rahoittamiseksi. Ja sitten tilanne kehittyi niin että Valtioneuvosto päätti esittää Neuvostoliitolle aselepotarjouksen. Ja minut lähetettiin viemään tämä sana madam Collontaille Tulholmaan juhannusaaton aattona eli kesäkuun kahdentenakymmenentenätoisena päivänä ja silloin Ramsay sanoi että tämä on hyvä tilaisuus ottaa ensimmäinen lasti kulta mukana, niin kuin mä teinkin. Ja siitä tämä sitten jatkui, niin että mä olin kaiken kaikkiaan seitsemäntoista kertaa kuriirina Tukholmassa ja joka kerta otin mukaan aina suurempia ja suurempia määriä tätä kulta. Ja tämä tapahtui lentoteitse, ensin Malmin lentokentältä mutta sitten aselevon jälkeen Malmin kenttään suljettiin ja kaikki lennot tapahtuivat Hyvinkään sotilaskentältä. Ja se oli tietysti hyvin paljon hankalampaa, kun täytyi ensin lähteä Hyvinkäälle junalla ja sieltä sitten autolla lentokentälle ja sieltä sitten lentäen Tukholmaan, Bromman kentälle'.

'Miten Ruotsin päässä lentokentällä tämän kullan ja kultalaatikoitten liikuttelu sujui? Tehän liikutitte diplomaattipassilla, joten teidän matkatavaroitanne ei tutkittu. Oliko tämä kaiken kaikkiaan jollain lailla kiusallista liikutella tällaisia raskaita laatikoita?' 'No herättihän se alussa aika paljon huomiota ja tulliviranomaiset kysyivät minulta kuinka nämä painaa niin kauheasti nämä laatikot. Mä en keksinyt mitään muuta kuin sanoin, että ne on täynnä dokumentteja ja paperi painaa paljon, sanoin. Siihen ne tyytyivät mutta mä kyllä luulen, että ne sitten myöhemmin huomasivat että tässä oli jotakin muuta, koska ne noin ystävällisesti katsoivat minua vähän nauraen, eivätkä kysyneet enää mitään kysymyksiä, sen kun viittasivat vaan, että mene läpi, koska tämä oli kuriiritavara'.

Anders Segergrantz sai toimia todellisena kantojuhtana. Hän kuljetti kulta Ruotsiin itse valmistamissaan laatikoissa, kymmeniä, kymmeniä kiloja kerrallaan. Segergrantzin laukussa kuljetettiin arvokkaita sormuksia kuin myös harkkokulta Suomen Tukholman lähetystön kellariin. Anders Segergrantz kertoo että joitain pienempiä eriä kulta kuljettivat Ruotsiin myös eräät ulkoministeriön virkamiehet. Koko asia pyrittiin luonnollisesti pitämään mahdollisimman pienen piirin tiedossa. No, periaatteessa Valtioneuvosto tiesi, että tämä tapahtui, mutta yksityiskohdat

pidettiin hyvin salassa. Ainoastaan ulkoministeri Ramsay ja Suomen Pankin pääjohtaja Rangell, tämä vahtimestari siellä holvissa ja minä, suunnilleen tiesimme tästä. Sen mä vaan muistan että ministeri Gripenberg tuli enemmän ja enemmän hermostuneeksi kun näitä tuli, näitä lasteja. Ne oli siellä hänen kellarissaan ja lukothan oli hyvin alkeellisia siellä ja piti pitää koko tämä homma salassa myöskin suurlähetystön henkilökunnalta. Ainoastaan ylivahtimestari tiesi tästä. Sitten kun luultavasti kaikki oli tullut, sitten päätettiin että nyt ei uskalleta pitää niitä enää siellä kellarissa, vaan että koko erä siirrettäisiin Stocholms Enskilda Bankeniin. Ja silloin tuli avuksi ruotsalaisia jotka olivat suuria Suomen ystäviä ja olivat olleet aktiivisia tukemassa Suomea koko sodan ajan. Niitä oli neljä ruotsalaista sekä Finpapin toimitusjohtaja Holger Nyström ja minä, joiden kanssa kuljetimme tämän koko erän taksiautoilla matkalaukuissa Västra Trädgårdsgatanilta Enskilda Bankeniin, lähetystön kellarista pankin holviin. Nämä ruotsalaiset olivat Nils Danielssen, joka oli Uddeholmin toimitusjohtaja, Svante Poulson , joka oli Rotneros-Yhtymän toimitusjohtaja, Torsten Lundgren, joka oli Ruotsin selluloosayhdistyksen toimitusjohtaja ja Nils Palme, Scandraffin toimitusjohtaja, sitten Nysten ja minä. Ei se vienyt kuin jonkun tunnin tuo ajeleminen kultalaukkujen kanssa'. 'Ja ministeri Gripenberg pääsi sitten huolestaan?'. Hän huokaisi helpotuksesta kun näki viimeisen matkalaukun häipyvän sieltä hänen kellaristaan'.

'Tämä kullan kuljetus alkoi siis kesäkuussa -44 ja aselepo solmittiin saman vuoden syyskuussa. Olot muuttuivat, maahan tuli uusi hallitus ja maahan tuli valvontakomissio, mutta kullan kuljetus jatkui silti. Voin vain kuvitella tänä päivänä, että kullan kuljetuksen salaisuus pyrittiin pitämään entistä paremmin pienen piirin tiedossa, sillä tähänhän olisi varmasti tartuttu voimakkaasti, jos se olisi päässyt yleiseen tietoon, että maasta viedään salateitse pois tätä kultaa'.

'Tuo on hyvin looginen huomautus. Mun täytyy myöntää että minä en oikein muista kuinka tämä hoidettiin silloin kun hallitus muuttui tai vaihtui. Kyllä kai se oli niin vaan että kukaan ei puuttunut tähän, vaan se jatkui rutiinilla, eikä tästä puhuttu mitään. Minä luulisin että asiat olivat näin, mutta en mene vannomaan, että se näin oli'. Näin kertoo siis kultakuriirina toiminut Anders Cegergranz.

Siis kertauksen vuoksi: Kansalta kerättiin yli kolmesataatuhatta kultasormusta ja tuhansia muita arvoesineitä. Keräystulos luovutettiin puolustusministeriölle, yhteensä yli tuhatseitsemänsataaviisikymmentä kiloa kultaa. Ennen jatkosodan puhkeamista tulosta ei saatu mitenkään käytetyksi luovuttajien ajatuksen mukaisesti, siis maanpuolustustarkoituksiin. Niin kulta-aarre jäi lähes koko sodan ajaksi Suomen Pankin holviin, jonne se sensuurin vaimentamana unohtui, kunnes Valtioneuvoston piirissä herättiin, venäläismiehityksen pelossa, kesäkuussa -44. Äärimmäisen salaiset kullankuljetuslennot Malmin ja Tukholman välillä alkoivat ja jatkuivat välirauhan sopimuksen solmimisen jälkeen Hyvinkäältä, valvontakomission ja uuden hallituksen pitäessä valtaa, sodasta toipuvassa maassa.

Jo viimeistään nyt kysytään, mihin kultaa käytettiin?

Maa kärsi sodan jälkeen kroonisesta valuuttapulasta. Niinpä Suomen Pankki ehdotti syksyllä -45 Valtioneuvostolle, että Tukholmassa oleva kultaa myytäisiin Suomen Pankille, valuuttavarannon kartuttamiseksi. Valtioneuvosto hyväksyi ehdotuksen lokakuun lopulla -45 ja sai vastineeksi noin 140 silloista miljoonaa markkaa. Suomen pankki puolestaan myi suurimman osan kulta-aarteesta Ruotsin valtionpankille ja ilmoituksensa mukaan rahoitti saamallaan, noin 4 miljoonalla kruunulla kansanhuollolle tärkeiden tarvikkeiden, etupäässä viljan ostoja. Osa käsittelemättömistä esineistä myytiin kotimaassa eräälle kultasepälle. Kaupan ehtona oli, että esineet on sulatettava. Mitä sitten tapahtui tuolle noin sadalle neljällekymmenelle miljoonalle markalle? Se tuloutettiin valtion tulo- ja menoarvioon, niin sanottuna satunnaisena tulona, ilman että varoja sen paremmin kruunuja kuin markkojakaan, siis olisi käytetty puolustuslaitoksen tarpeisiin.

Tarinan onnettomasta kultakeräyksestä voisi vaikka lopettaa tähän, mutta siinä tapauksessa jäisi paljon mielenkiintoista kertomatta. Ensinnäkin miten on mahdollista, että keräystulos on pysynyt salassa näin pitkään. Jatkosodan jälkeen liikkui huhuja, joiden mukaan kultaa olisi kulkeutunut Neuvostoliittoon. Puhuttiin myös että kultaa olisi valunut kotimaassa väriin käsiin. Kysymyksiä lopputuloksesta esitti niin yleisö kuin lehdistökin. Huhut kuitenkin vaiettiin kuoliaaksi.

Valtiontilintarkastajat kiinnittivät epäselvään asiaan useissa kertomuksissa huomiota. Valtiontalouden tarkastusvirasto vaati asian perusteellista selvittämistä ja sen saattamista yleiseen tietoon. Tarkastusvirasto siis erityisesti vaati, että asia on saatettava yleiseen tietoon. Lopulta vuoden 1950 syyskuussa Valtioneuvosto asetti kahden miehen komitean tutkimaan keräyksen vaiheet ja antamaan selvityksen asiassa. Perusteellinen selvitys esiteltiin Valtioneuvostolle kolmantenatoista päivänä joulukuuta vuonna -51. Tuossa istunnossa Suomen Pankin silloinen pääjohtaja ja valtioneuvoston jäsen Sakari Tuomioja, otti selvityspaperit haltuunsa. Hämmästyttävää on se, että Tuomioja ei koskaan palauttanut kuumaa paperia Valtioneuvoston arkistoon, jonne se ilman muuta olisi kuulunut. Selvitys kulkeutui Suomen Pankin omaan arkistoon, raskaiden holvien kätköihin, lähes kolmeksi vuosikymmeneksi, josta ne monien vaiheiden jälkeen, tämän ohjelman teon yhteydessä, saatiin päivänvaloon. Koko juttu hoidettiin ensi alkuun mitä suurinta julkisuutta hakien, mutta loppuvaiheessaan mahdollisimman salaisesti.

Antaako peittely olettaa, että keräyksessä toimittiin huolimattomasti ja kyseenalaisia menetelmiä noudattaen. Tuskinpa. Keräystulos jäi realisoimatta sodan aiheuttamien muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Yleisesti ottaen kaikki viittaa siihen, että eri vaiheissa pyrittiin toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla. Tosin jälkikäteen arvioiden löytyy outojakin piirteitä. Esimerkiksi se, että keräyksessä saadut, historialliselta arvoltaan merkittävimmät myytiin mm. Kansallismuseolle ja Maakuntamuseoille nimellistä korvausta vastaan. Kulttuuritekona toimenpide oli varmasti oikea, mutta olisivatkohan lahjoittajat luopuneet sukukalleuksistaan, jos olisivat alun perin tienneet niiden joutuvan lähinnä materiaalin arvosta museoon.

Jalokiviasiantuntija ja tunnettu kultaseppä Herbert Tillander kertoo myös tarjonneensa apuaan sormuksista irrotettujen jalokivien käsittelyssä. Hän kertoo vieläkin kauhistuneena kuinka suuri määrä aitoja jalokiviä sekä jäljitelmiä, siis roskakiviä, myytiin samasta laatikosta Ruotsiin, ruotsinmaalaisille kultasepille pilkkahinnalla, myyjillä kun ei ollut tarvittavaa jalokiviasiantuntemusta.

Tuhatseitsemänsataaviisikymmentäkaksi kiloa kultaa.

Jokainen käsittää että se on melkoinen määrä mutta minkälainen, mitä sillä olisi vuonna -41 saanut, jos ilmapuolustusasekaupat olisi saatu tehdyksi käyttäen maksuvälineenä nimenomaan tätä keräyskultaa. Varsin yksinkertaisten laskutoimitusten jälkeen selviää, että vuoden -41 keväällä tuhatseitsemänsataaviisikymmentäkaksi kiloa kultaa olisi ollut yhtä kuin kolmekymmentä, eli parin laivueen verran ensi luokan hävittäjälentokoneita. Kultakiloilla olisi saatu myös runsaat kolmekymmentä seitsemänkymmenenviiden millin uudenaikaista ilmatorjuntatykkiä. Tuolla tykkimäärällä esimerkiksi Helsingin ilmatorjunta olisi järjestetty vuoden -44 helmikuun tasolle. Siis keräystulos ei ollut mitätön, mutta poikkeuksellisista oloista johtuen kauppoja ei saatu aikaan ja pääoma jäi käyttämättä kansan tarkoittamaan kohteeseen.